

Pregledni znanstveni članek/Article (1.02)

Bogoslovni vestnik/Theological Quarterly 85 (2025) 2, 263—278

Besedilo prejeto/Received:03/2025; sprejeto/Accepted:09/2025

UDK/UDC: 27-76-789.64(497.4)

DOI: 10.34291/BV2025/02/Kolar

© 2025 Kolar, CC BY 4.0

Bogdan Kolar

Prispevek Slovencev k salezijanski 150-letni misijonski zgodovini

Contribution of Slovenes to The Century and Half of The Salesian Missionary History

Povzetek: V letu 2025 skupnost salezijancev praznuje 150-letnico začetkov misijonskega dela. V letu 1875 je namreč sv. Janez Bosko, ki je prvotno sam želel postati misijonar, v Argentino poslal prvo skupino članov skupnosti. Predvsem najbolj južni del Južne Amerike – ozemlja Čila in Argentine – je postal osrednje misijonsko področje, kjer so salezijanci zastavili svoje moči. Sledili so drugi deli sveta. Člani skupnosti slovenske narodnosti so se misijonskemu gibanju pridružili, še preden je bila ustanovljena prva ustanova na slovenskih tleh. V stoletju in pol je v misijone odšlo skoraj sto slovenskih salezijancev. Dali so več izvirnih pobud za podpiranje misijonskih ustanov, poklicev in študentov iz misijonskih dežel.¹

Ključne besede: Janez Bosko (1815–1888), salezijanci, misijoni, Južna Amerika, Patagonija

Abstract: In 2025, the Salesian community celebrates 150 years of missionary work. In 1875, St John Bosco, who had originally wanted to become a missionary himself, sent the first group of members of his Congregation to Argentina. The southernmost part of South America, that is to say, the territories of Chile and Argentina, became the central mission area where the Salesians set their strength. Other parts of the world followed. Members of the Slovene community joined the missionary movement even before the first Salesian institution was founded on Slovene soil. In a century and a half, just under a hundred Slovene Salesians have gone to the missions. They have taken several original initiatives to support mission institutions, vocations and students from mission lands.

Keywords: Saint John Bosco (1815–1888), Salesians, missions, Latin America, Patagonia

¹ Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega programa P6-0262 „Vrednote v judovsko-krščanskih virih in tradiciji ter možnosti dialoga“, ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

1. Uvod

Odločitev za novo obliko poslanstva, to je za delo med italijanskimi izseljenci in prvotnim prebivalstvom v Argentini, ki jo je sv. Janez Bosko (1815–1888) vključil med svoje izvirne naloge v Cerkvi, je po dobrih treh desetletjih delovanja med turinsko mladino pomenila preobrat v usmeritvi skupnosti. Do tedaj je bila ta znana po prizadevanju za delo med zapostavljenimi mladimi, po vodenju splošnih in poklicnih šol, tiskovni dejavnosti in skrbi za dober tisk, po organiziranem delu za podpiranje cerkvenih poklicev, pa tudi po organiziranju prostočasnih dejavnosti, s katerimi je mladim želela ponuditi priložnosti za koristno preživljanje prostega časa – in preventivno preprečiti možnosti za sprejemanje napačnih odločitev.

O osebnem misijonskem poslanstvu je ustanovitelj skupnosti J. Bosko razmišljal več let in iskal informacije o področjih, kjer bi svoj poklic lahko uresničil – in bi jih bilo mogoče povezati z drugimi oblikami dela za Cerkev. Njegovi najožji sodelavci so mu odsvetovali, da bi ustanove, ki jih je začel v Piemontu, zapustil in odšel na pot kot misijonar. Povabila, ki jih je dobival iz različnih delov sveta, pa so ga vendarle spodbudila, da je v nadaljevanju misijonsko poslanstvo naredil za bistveni sestavni del delovanja svoje ustanove v Cerkvi.

2. Začetki

Po večletnem razmisleku o možnosti prevzemanja misijonskega dela je J. Bosko povabilo, ki ga je oktobra 1873 dobil iz Argentine, razumel kot Božji namig. Argentinski konzul v Italiji Giovanni Battista Gazzolo je namreč v svojo domovino poročal o salezijanskem delu v Evropi in o ustanovah za mladino in predlagal, da bi skupnost povabili v Argentino. Dogovarjanje s cerkvenimi in državnimi oblastmi je trajalo dobro leto in pol. 11. novembra 1875 je v Argentino odšlo prvih deset salezijancev, ki so se odzvali vabilu vodstva skupnosti. V Buenos Airesu so se izkrcali 14. decembra 1875. Šlo je za prostovoljce, ki so se odločili, da svoj poklic v Cerkvi uresničijo v povsem novih razmerah (Vespignani 1925, 29). Skupino prostovoljcev je vodil poznejši apostolski vikar (1884) in nato kardinal Janez Cagliero (1838–1926), prvi v zgodovini salezijanske družbe. Primarna spodbuda za prevzem dela v Argentini je bila skrb za italijanske priseljence v Buenos Airesu in okolici, kot sestavni del svojega poslanstva pa so dobili nalogo, da iščejo možnosti odprtja ustanov med prvotnimi prebivalci Patagonije, Ognjene zemlje in Pamp, med katerimi so posamezni misijonarji delovali že prej, a je njihovo delo propadlo zaradi nasprotovanja domačinov. Že v letu 1876 so v predmestju Buenos Airesa (Almagro) postavili prve šole in odprli hišo v Urugvaju (Villa Colon). Hitro širjenje dejavnosti proti jugu Argentine je papežu Leonu XIII. omogočilo, da je novembra 1883 sprejel dve odločitvi: ustanovil je apostolski vikariat za severno in osrednjo Patagonijo in J. Cagliera imenoval za prvega vikarja; za jug Patagonije in Ognjeno zemljo je ustanovil apostolsko prefekturo in za njenega voditelja imenoval Jožefa Fagnana (Ceria 1941, 501). Že v prvem desetletju dela so se na Ognjeni zemlji srečali z indijanskimi plemeni Onas, Yagan in Alacalu-

fes, v nadaljevanju pa še z vrsto drugih. J. Bosko je do svoje smrti pripravil še deset skupin misijonarjev, tem pa so se v letu 1877 pridružile še prve sestre iz skupnosti hčera Marije Pomočnice. Pred odhodom so salezijanci dobili zelo jasne smernice za svoje ravnanje, za odnose do oblasti (te so imele do Cerkve in njenega vodstva v tistem času zelo napet odnos) in za način dela s prvotnimi prebivalci (poseben poudarek je veljal delu s sirotami, mladimi in bolniki). V letu smrti J. Boska 1888 je bilo v Južni Ameriki nekaj manj kot 150 salezijancev in 50 salezijanskih sester. Misijonske postaje so bile na Ognjeni zemlji (prva stalna skupnost je zaživela na otoku Dawson), v Argentini, Urugvaju, Braziliji, Čilu in Ekvadorju; za sprejeme nalog v Venezueli, Peruju in Kolumbiji so se začeli pogovori (Ceria 1941, 600–601).

3. Nadaljevanje in nove ustanove

Misijonske odprave so se nadaljevale vsa naslednja leta, v katerih je občasno prišlo do večjih poudarkov na posameznih oblikah delovanja ali določenih delih sveta. Izvirne spodbude so bili okrogli jubileji – ti so bili posebne priložnosti za pregled opravljenega dela in sprejemanje novih poudarkov in usmeritev. Leta 1925 je skupnost s številnimi prireditvami zaznamovala 50-letnico odhoda prve skupine (*Cinquantenario*). Da dogodki ne bi sovpadali s svetim letom, so pretežni del proslav pripravili v šolskem letu 1925/26. Takratno vrhovno vodstvo je dalo vrsto pobud za to, da bi se zanimanje za misijone še povečalo in da bi postalo trajni del misijonske zgodovine. Poleg ustanovitve več misijonskih zavodov je zaživela stalna misijonska razstava (v letu 1925 je bila velika misijonska razstava organizirana tudi v Vatikanu), začela je izhajati revija *Gioventù Missionaria*, ki je misijonsko misel ohranjala med mladimi, pripravljena je bila vrsta gledaliških del z misijonsko vsebino, ki so jih uprizarjali v mladinskih centrih in šolah. Izšlo je več publikacij, ki so predstavljale do tedaj opravljeno delo v misijonih, zlasti med indijanskimi plemeni v Južni Ameriki. Med avtorji je izstopal Alberto De Agostini (1883–1960), priznan raziskovalec in pisec del s področja etnologije in geografije Patagonije, Ognjene zemlje in Magellanove ožine. V Turinu so v spomin na jubilej zgradili novo cerkev in jo posvetili Jezusu mladeniču. Na pot je odšla nova skupina misijonarjev – obsegala je 224 članov: 172 salezijancev in 52 sester hčera Marije Pomočnice. Misijonski križ jim je v slovesnem obredu podelil član prve skupine, kardinal J. Cagliero. Celotni obred so spremljala glasbena dela (*Te Deum*, *Tantum Ergo*), ki jih je zložil J. Cagliero (*La partenza*). Takrat je bilo v 1077 misijonskih ustanovah 1169 salezijancev in članic skupnosti hčera Marije Pomočnice.

Jubilejno leto 1975 je salezijanskemu misijonskemu delu dalo nov zagon, ki je bil ponovno povezan z obhajanjem svetega leta (*Centenario...* 1980, 13). Papež Pavel VI. je ob sprejemu vodstva skupnosti in stotih novih misijonarjev 22. novembra opozoril na izvirne značilnosti skrbi za ohranjanje misijonske razsežnosti skupnosti in vsakega posameznika. Hkrati jih je opomnil na nujnost povezanosti z delom celotne Cerkve, ki mora biti vedno misijonska. Med drugimi oblikami dela v misijonskem okolju je bila poudarjena skrb za domače poklice, kar je veljalo že

od prvih začetkov (samo pol leta po prihodu prve skupine misijonarjev v Argentino – to je v začetku leta 1876 – je papež Pij IX. že odobril načrt odprtja hiš za vzgojo domačih poklicev). Leta 1975 je bilo v misijonskem okolju 38 salezijanskih provinc; njihovo vodstvo je bilo v rokah domačinov. V misijonih je bilo 2913 salezijancev in 1522 salezijanskih sester. Od 528 novincev jih je bilo 335 (to je 65 %) iz tako imenovanega tretjega sveta in iz misijonskih dežel (*Centenario...* 1980, 16; 21).

Stalno prisotna sestavina salezijanskega misijonskega dela je bilo vključevanje laikov v vse oblike delovanja. Že v prvi skupini so bili od desetih misijonarjev štirje bratje pomočniki, ki so prevzeli skrb za pomembna področja misijonskega dela in življenja Cerkve (tehnik, inženirji različnih strok, kmetijski strokovnjaki, učitelji, glasbeniki). To je bilo veliko prej, preden je o izvirnem poslanstvu laikov v Cerkvi spregovoril drugi vatikanski koncil. V jubilejni misijonski skupini leta 1975 je bilo 20 laikov strokovno pripravljenih za vodenje izvirnih dejavnosti, njim pa se je pridružilo okoli sto prostovoljcev, ki so s svojimi znanji za določen čas želeli pomagati pri strokovnem usposabljanju mladih v izobraževalnih in vzgojnih ustanovah (*Centenario...* 1980, 16–17).

V času od 1980 do 2005 je veljal tako imenovani ‚projekt Afrika‘, po katerem je večji del novih misijonarjev odhajal na to celino. Vzpostavljene so bile nove strukture (več provinc) in hiše za formacijo domačinov, za prevzemanje odgovornosti pa usposobljeni domači kadri. V istem obdobju so se v misijonske akcije začeli vključevati člani skupnosti, ki so prihajali iz nekdanih misijonskih dežel (Indija, Filipini, Vietnam).

Po letu 2005 je večja pozornost veljala ‚projektu Evropa‘, v kateri je bilo novih poklicev vedno manj, začelo se je združevanje provinc in zapiranje ustanov. Prostovoljci iz nekdaj misijonskih dežel so začeli prihajati v Evropo – v skladu s salezijanskim vzgojnim načrtom že v času študija filozofije in opravljanja obvezne vzgojne prakse, da so bili pred začetkom študija teologije že uvedeni v novo kulturno okolje in seznanjeni z jezikom. Spremljanje tega načrta je v pristojnosti svetovalca za misijone v vrhovnem vodstvu salezijanske skupnosti. Prvi salezijanski misijonar iz Afrike je v Slovenijo prišel oktobra 2021.

4. Odmevi med Slovenci

Slovenski cerkveni tisk je poročal že takoj o začetnem obdobju salezijanskega misijonskega delovanja. O tem sta pisala tako urednik *Zgodnje danice* kanonik Luka Jeran (1818–1896) kot katehet Janez Smrekar (1853–1920). Oba sta si prizadevala, da bi bil slovenski prostor dobro informiran o misijonskem delu nasploh – posebej pa o prispevku, ki ga je na tem področju dala salezijanska skupnost. Pri tem sta delo v misijonskih deželah videla kot bistveno značilnost salezijanske skupnosti in njenega mesta v Cerkvi, kakor si ga je zamislil njen ustanovitelj.

4.1 Na straneh *Zgodnje danice*

Za kanonika L. Jerana in bralce na Slovenskem sta bila najpomembnejši vir za to področje obe osrednji salezijanski publikaciji – *Bollettino Salesiano* (*Salezijanski*

vestnik) in pa *Letture Cattoliche* (*Katoliško branje*). Da so slovenski salezijanski so-delavci spremljali dogajanje v južnoameriških misijonih, je videti tudi po tem, da so svoje prispevke namenjali izrecno takim namenom (npr. »za ponesrečene salezijance v Patagoniji«) ali za povsem določene misijonske ustanove. Za darove sta se don Bosko in nato njegov naslednik Mihael Rua sproti zahvaljevala. Februarja 1880 je *Zgodnja danica* zapisala: »Poterdilo. Prejeli smo po vredn. »Zg. Danice« z naj večji hvaležnostjo 50 gl. za Salezijanske misijone v južni Ameriki in ne bomo denjali moliti za dobrotnike... Za duh. J. Bosco-ta, duhoven Rua Mich.« (Iz Torina 1980) Poleg *Zgodnje danice* je darove za te namene objavljalo še glasilo *Venec cerkvenih bratovščin*, ki je v Ljubljani začelo izhajati leta 1897. Na temelju poročil misijonarjev in misijonske usmerjenosti v italijanskih zavodih se je oblikovalo prepričanje, da je don Boskova redovna skupnost po svojem bistvu misijonska – kar jo je ponovno še bolj povežalo z urednikom *Zgodnje danice* L. Jeranom, ki je svojo naklonjenost do misijonskega dela kazal na različne načine: tudi tako, da je sam dvakrat poskušal oditi v afriške misijone.

Vsaki misijonski novici ali poročilu so sledili obilnejši darovi, ki so bili objavljeni pod skupnim naslovom »za Don-Boskove misijone“ ali »za Boskov misijon“. Velikokrat so besede izražale začudenje nad hitrim širjenjem in blagoslovom, ki je spremljal delo salezijanskih misijonarjev. Uspehe so pripisovali zaslugam karizmatičnega začetnika, ki je znal mobilizirati vse sile in je delo v misijonih prikazoval kot prvovrstno obliko uresničevanja krščanskega in redovniškega poklica. Objavi Ruovega pisma je kanonik L. Jeran dodal: »Kako lepo seme prvega pedagoga sedanjega časa, katero toliko imeniten in bogat sad po vsem svetu rodi. Don Bosko je razumel umetnost, iz naj bolj zapuščenih in zaverženih dečkov odgajati najboljši može v duhovstvu in v vsih oddelkih človeške družbe.« (Torin: Velikanska delavnost Boskovih misijonarjev 1892) Dve leti zatem je L. Jeran ob poročilu o odhodu nove skupine misijonarjev navdušeno dodal: »Res, pod očitnim in posebnim božjim varstvom je Don Boskov zavod. V malo letih je že poslal nad 800 misijonarjev v Ameriko, Afriko in Azijo. Koliko dobrega so že naredili, koliko nevernikov spreobrnili, kako daleč razširili kraljestvo Božje! Naj bi se tega zavoda spominjalo vedno mnogo blagih dobrotnikov, da bi zmožel tako srečno kot dosedaj, delati še naprej.« (Turin 1894) Prvi dve desetletji sicer objavljane novic o salezijanskih misijonskih dejavnostih ni vsebovalo načrtov ali želja, da bi se jim pridružili člani slovenske narodnosti.

4.2 Katehet Janez Smrekar

Katehet J. Smrekar je don Boskovo skupnost razumel kot povsem misijonsko in ji je želel s pridobivanjem prvih poklicev vzgojiti nove misijonarje. O tem se je osebno prepričal leta 1894, ko je v Italijo pospremil prvo skupino slovenskih kandidatov. Obiskal je zavod Valsalice blizu Turina, ki je bil namenjen izobraževanju prihodnjih misijonarjev (zavod je prvotno služil izobraževanju sinov plemiških družin iz Piemonta). Hitro je uvidel, da je bila pripravi novih misijonarjev posvečena velika pozornost. V ta namen so bili v nadaljevanju ustanovljeni tudi posebni zavodi, v katerih so kot vzgojitelji delali najboljši salezijanci. Višji predstojniki so z rednimi obiski in spodbudami v mladih ohranjali pripravljenost za odhode v misijone, občasni

obiski misijonarjev, ki so bili v Italiji zaradi zdravstvenih razlogov ali drugih opravil, pa so z njihovo besedo in osebno zavzetostjo na mlade kandidate naredili trajen vtis. Za marsikaterega od njih je bil – poleg dopisovanja in prebiranja misijonskih novic – prav osebni stik z misijonarji odločilnega pomena, da je zaprosil za odhod v misijone. Ustanova Valsalice je na Smrekarja naredila globok vtis, kar je razvidno iz opisa, ki ga je objavil v *Zgodnji danici* in v samostojni brošuri, ki ji je dal naslov *Naši salezijanci ali črtice o družbi salezijanski ter njenem pričetku na Kranjskem*. Kakšna je po njegovem bil namen te ustanove? »To mi namreč že ime pove ›Seminario delle missioni estere‹, po naše ›semenišče za inozemske misijone‹. Tukaj je namreč semenišče, kjer se mladenči raznih narodnostij iz raznih dežela učijo in pripravljajo za mašniški stan, da gredo potem v razne ptuje kraje in svetove po Ameriki, Afriki in Aziji oznanovat sveti evangelij Jezusov. Temu vzvišenemu namenu primerno je tudi celo poslopje urejeno in razdeljeno.« (Smrekar 1896, 31)² Valsalice je bilo prvo salezijansko misijonsko semenišče; v naslednjih letih pa so bile zaradi velikih potreb načrtovane in postavljene nove ustanove, ki so misijonarje s posebnimi programi pripravljale za določena področja misijonskega delovanja.

Obisk semenišča Valsalice je za J. Smrekarja pomenil še dodatno izkušnjo salezijanskega poslanstva. Delo v misijonih je imel za najpomembnejšo obliko apostolata, ki bi jo bilo treba predstaviti na slovenska tla. Fantje, ki jih je pošiljal v Italijo, naj bi postali začetki take ustanove – in vzgoja, ki so jo prejeli v italijanskih zavodih, naj bi jim pri tem pomagala. V tamkajšnjih zavodih naj bi se pravzaprav »nalezli« misijonskega duha, kar naj bi bil »najboljši pričetek ›misijonskega salezijanskega semenišča za vnanje misijone‹ na Kranjskem« (Smrekar 1896, 36). Velika naklonjenost misijonskemu delu, ki je bila bistveni sestavni del cerkvenega življenja na Slovenskem v 19. stoletju, je bila dobro zagotovilo, da se bodo z namenom oditi v misijone oglašali tudi kandidati za salezijansko skupnost.

Za prvega slovenskega salezijanskega misijonarja Marijana Rosina (1875–1938)³ sicer velja poudariti, da ni izhajal iz osrednjega slovenskega prostora, temveč iz Trsta, kamor so se starši preselili s Krasa. Salezijancem se je pridružil v letu 1890 – torej še preden je bil odprt zavod v Trstu (1898) – in je še pred koncem leta 1891 odšel v Palestino, da bi s skupino salezijancev prevzel delo ustanove Bratje svete družine, ki je skrbela za vzgojo in izobraževanje sirot in zapuščenih otrok. Rosin je deloval v več krajih (Cremisan, Nazaret, Betlehem, Beit Jimal), kjer je bil predstojnik ustanov, dokler ni umrl nasilne smrti 23. junija 1938 v Beit Jimalu – umorili so ga arabski uporniki proti angleškim zasedbenim oblastem (Kolar 2002, 324).

² V tej publikaciji je J. Smrekar ponatisnil članke, ki jih je objavil leta 1894 in 1895 v *Zgodnji danici*, potem ko je prve kandidate za salezijansko skupnost pospremil v Piemont. Publikacija mu je služila za pridobivanje novih podpornikov salezijanskih ustanov.

³ Marijan Rosin se je rodil 8. decembra 1875 v župniji sv. Antona Novega v Trstu očetu Jakobu in materi Ivani, rojeni Tomažič. Prve zaobljube v salezijanski skupnosti je naredil 11. decembra 1891 v Turinu in dva tedna zatem odšel na Bližnji Vzhod. Teologijo je študiral v Jeruzalemu in tam postal duhovnik 4. junija 1898. Pretežni del svojega življenja – 46 let – je preživel med prebivalci Palestine, kjer je organiziral poklicno šolstvo in odprl več sirotišnic. Zavzel se je za ureditev svetišča, posvečenega mučeniku sv. Štefana. Njegova mlajša sestra Mercedes je vstopila v skupnost hčera Marije Pomočnice. Prim. B. Kolar, Postranska žrtev sovraštva in nasilja. *Slovenski čas*, marec 2024, 8–9.

4.3 Salezijanski in drugi tisk

Ko so začele delovati salezijanske ustanove na Slovenskem, so iz njih v vseh obdobjih izhajali tudi misijonski poklici. Hkrati pa je salezijanski tisk, ki je začel izhajati po odprtju zavoda na Rakovniku, misijonska poročila razumel kot sestavni del poročanja. Poročila misijonarjev iz posameznih dežel so povzemali zelo podrobno in pogostokrat. Obširno so predstavljali težave, s katerimi so se morali misijonarji srečevati, in uspehe, ki so jih posamezne ustanove prinašale. Del rednega poročanja so bile novice o novih misijonskih skupinah, ki so odhajale po svetu proti koncu vsakega koledarskega leta. Ko je leta 1904 začel izhajati list *Don Bosko*, ki je bil »list salezijancev v Ljubljani«, je imel redno rubriko „Nekaj črtic o salezijanskih misijonih“, v katerih je povzemal poročila o misijonskih ustanovah v Južni Ameriki. Poročanje o misijonih pa je ostalo bistvena sestavina salezijanskega tiska tudi v nadaljevanju. Glasilo *Salezijanska poročila*, ki je izhajalo od leta 1907 do 1915 in je bilo slovenski prevod italijanskega glasila, izhajajočega v Turinu, in od leta 1916 dalje *Salezijanski vestnik* sta imela redne misijonske rubrike. Največkrat so se imenovali „Iz naših misijonov“ ali „Naši misijoni“, kjer so bile objavljene misijonske novice in so se zbirala sredstva za podporo delu v misijonih. Podrobneje je bil predstavljen don Boskov misijonski poklic in njegovo delo za misijone. Slovenski misijonski tisk je o salezijanskih misijonarjih in sestrah misijonarkah redno poročal. V tridesetih letih 20. stoletja je *Vestnik* imel prilogo *Misijonska mladež*, ki objavljala prispevke, prej objavljene v italijanskem glasilu *Gioventù Missionaria*. Sredstva za podporo misijonarjem so se načrtno zbirala v Marijinem skladu.

Revija *Katoliški misijoni*, ki jo je od leta 1923 dalje izdajala Misijonska družba in je bila sprva uradno glasilo Družbe za širjenje vere, je bila gonilna sila vsega dogajanja, občasno pa so bile novice objavljene tudi drugod. Skoraj vsaka slovenska cerkvena publikacija pa je objavljala misijonske informacije ali imela redno misijonsko rubriko (Kolar 1998, 187–188). Zlasti je za seznanjanje s salezijanskim misijonskim dogajanjem skrbel Jožef Klekl st. v revijah *Marijin list*, *Novine* in *Kalendar Srca Jezusovoga*.⁴

Salezijanski tisk na Slovenskem je objavljal poročila o misijonskem delu, ki jih je prinašal salezijanski tisk po svetu, in izvirne prispevke. Občasno so objavljali naslove misijonarjev, sicer pa njihova pisma, poročila o misijonskih odpravah, prigode posameznih misijonarjev; skrbeli so za slikovno poživitev prispevkov in namensko zbirali sredstva za misijone ali za posamezne misijonarje, ki so začenjali svoje duhovniško poslanstvo. Navadno je misijonska tematika imela stalno mesto – in je v primerjavi z drugimi vsebinami vzbujala veliko pozornost.

⁴ Kleklovo delo za misijonske ustanove in poklice je bilo tudi tema posveta ob 150-letnici njegovega rojstva in 120-letnici izhajanja Marijinega lista 5. oktobra 2024 v Črenšovcih. Prim. T. Ciglar, Jožef Klekl st. in misijoni (predavanje na posvetu ob 150-letnici rojstva J. Klekla in 120-letnici začetka izhajanja Marijinega lista, Črenšovci, 5. oktober 2024).

O salezijanskem misijonskem delu so občasno pisali tudi slovenski misijonarji, ki so se pri svojem delu srečevali z njimi. Misijonar p. Maksimilijan Celejski (1831–1896)⁵ je namreč v enem svojih pisem leta 1885 v Slovenijo poročal:

»Neko prav zelo prijetno naznanilo Vam smem poročiti. Red Salezijanski, ki ima tukaj veliko udov, je prevzel misijon v Patagoniji in na Ognjenih otocih. Čverstost teh očetov in njihova moč daje dobrega se nadjati. Da se misijon še bolj povzdigne, je čast. p. Kagliero kot misijonski predstojnik (prefekt) posvečen za škofa in tje doli poslan. Kakor sem slišal od Malinkrotovih⁶ sester, je svoj sedež prestavil v Punta Arenas ob Magellanski cesti. Nadjam se tudi, da ga bom mogel na popotovanji obiskati. Ker ga štejemo med svoje znance, bi se ne spodobilo kar tako memo se peljati, ako se na tistem kraju kaj pomudimo.« (Celejski 1885, 388)

5. Načrtno poklicno delo

Dve desetletji pred drugo svetovno vojno je bilo zanimanje za misijonsko poslanstvo Cerkve pomemben del splošnega razpoloženja v Cerkvi na Slovenskem. V tem času so namreč tako na ravni vesoljne Cerkve kot Cerkve na Slovenskem dozorele številne misijonske pobude. Študij misijonskih tem je bila sestavina teološkega študija na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, pri čemer je prve korake utiral prof. dr. Lambert Ehrlich (1878–1942), učitelj v Ljubljani po letu 1920. Med tiskanimi naslovi, ki so imeli obveščanje o misijonih in spodbujanje zanje za svoje poslanstvo, je bila revija *Katoliški misijoni*. Izhajalo je še več drugih publikacij, ki so jih izdajale misijonske skupnosti in podporna misijonska združenja. Cerkev je tudi redno obhajala misijonsko nedeljo, na katero so se pripravljali s tridnevnici in drugimi dogodki. Na več krajih so bile postavljene misijonske razstave in misijonski muzeji. Vrstila so se tudi različna misijonska zborovanja, pripravljena navadno za posamezne stanove. Ustanovljene so bile misijonske družbe, ki so imele osrednjo nalogo obveščati o misijonih in zbirati sredstva v podporo misijonarjem in misijonarkam. Na Slovenskem se je naselilo več redovnih skupnosti, ki so imele misijonstvo za pomembno sestavino svoje redovne karizme.

Med pobudami, ki jih je prineslo praznovanje 50-letnice odhoda prve skupine

⁵ P. Maksimilijan Senica (Maksimilijan Celjski ali Celejski) je bil najprej član frančiškanske in nato kapucinske skupnosti, ki je v letih 1874–1887 deloval na ozemlju Čila in Urugvaja – sprva pa je bil določen za Brazilijo. V času priprave na misijonsko delo v Rimu je na Slovensko pošiljal poročila o delovanju misijonarjev svoje redovne skupnosti v Južni Ameriki. Zaradi težkih klimatskih razmer je leta 1874 odšel v Čile. Imel se je za prvega slovenskega frančiškana, ki je stopil na čilska tla. Deloval je v kraju Valdivia, kjer je srečeval domačine in prve nemške priseljence. Občasno je kot misijonar odhajal v Urugvaj, kjer je deloval v okolici prestolnice Montevideo (Kolar 1998, 103–104).

⁶ Hčere krščanske ljubezni – usmiljenke – je ustanovila nemška plemkinja Pauline von Mallinckrodt (1817–1881), beatificirana leta 1985. Leta 1849 je zaživela prva skupnost za oskrbovanje revnih in slepih blizu Paderborna. Kulturni boj v nemških deželah je pripomogel, da so se sestre razselle v razne dele sveta. Leta 1873 so se naselile v Združenih državah Amerike, kasneje v Čilu in Argentini. Prim. spletne strani skupnosti.

misijonarjev v Južno Ameriko, je bil nov zagon dela za misijonske poklice, ki bi bil organiziran na svetovni ravni. Takratni vrhovni predstojnik salezijanske skupnosti, blaženi Filip Rinaldi (1856–1931; vrhovni predstojnik po 1922), je ustanovil več zavodov (poleg že omenjenega Valsalice), ki so prevzeli skrb za izobraževanje in vzgojo novih misijonskih poklicev, kandidatov za duhovništvo ali za brate pomočnike. Prvi tako zastavljen zavod pod imenom kardinala Janeza Cagliera je zaživel s šolskim letom 1922/23 v kraju Ivrea. Sledili so še drugi – Foglizzo, Penango, Gaeta, Bagnolo in Cumiana v Italiji ter Astudillo v Španiji in Shringley na Irskem. Pravi misijonski zavodi so postali model skrbi za pripravo novih misijonarjev, ki so delovali pod okriljem osrednjega vodstva – in z njim usklajeno. Izvirno zastavljeni študijski programi so pomembno prispevali k boljši realizaciji zastavljenih ciljev. Kandidati so bili v zavode sprejeti brezplačno. Ob vstopu so morali imeti priporočilo domačega župnika, krstni list in zaključene najmanj prve gimnazijske razrede. Salezijanski tisk je imel stalne rubrike, v katerih je podpornike misijonskih ustanov seznanjal z možnostmi podpiranja teh ustanov, dejavnosti za nove misijonske poklice in promocije misijonskega tiska.

Med slovenskimi salezijanci je bil osrednja osebnost duhovnik Jožef Radoha,⁷ ki je načrtno in sistematično delal za seznanjanje z možnostmi uresničevanja misijonskega poklica in mladim pomagal, da so svojo željo lahko uresnili. Kot ravnatelj zavoda Martinišče⁸ v Murski Soboti je bil v okolju, tradicionalno povezanem s Cerkvijo, don Bosku in salezijanskim ustanovam zelo naklonjen. Čeprav je kot ravnatelj omenjenega doma moral skrbeti predvsem za možnost šolanja mladih iz Prekmurja, da bi lahko postali nosilci javnih funkcij in škofijski duhovniki, in je moral izrecno obljubiti, da v zavodu ne bo promoviral salezijanskih ustanov, mu je zavod nudil materialne možnosti, da so v njem v času, ko ni bilo rednih dijakov (to je predvsem v počitniških mesecih), zbirali kandidati za salezijansko življenje. Temu naj bi sicer služil zavod Marijanišče v bližnjem Veržaju, ustanovljen že v letu 1912 in prvotno namenjen salezijanskim aspirantom. J. Radoha je prvo skupino zbral leta 1925 in v Turin postal prvih devet kandidatov. Bivanje v zavodu je bilo namenjeno predvsem uvodnemu seznanjanju z italijanščino.⁹

⁷ J. Radoha se je rodil 25. septembra 1887 v župniji Turnišče, umrl pa 27. junija 1956 v Murski Soboti. Bil je prvi salezijanec iz Prekmurja. Iz tiska, ki ga je izdajal Jožef Klekl st., je izvedel za možnost izobraževanja v italijanskih salezijanskih zavodih. V letu 1905 sta se za to pot odločila Jožef Bakan in Jožef Radoha, oba iz turniške župnije. Noviciat je opravil v Italiji in tam postal salezijanec. Teologijo je študiral v Italiji in na Poljskem. Duhovniško posvečenje je prejel 15. junija 1919 v Oswięcim na Poljskem. Že kot dijak v Italiji je začel pisati besedila o salezijanskih temah in jih objavljati v Marijinem listu, ki ga je izdajal J. Klekl. Po novi maši je bil določen za kateheta na Rakovniku, nato je bil v istem zavodu še ekonom; jeseni 1921 je odšel v Veržej, kjer je opravljal isti službi. Ko se je med Prekmurci porodila misel na gradnjo internata, kjer bi lahko stanovali dijaki, ki bi obiskovali novoustanovljeno gimnazijo v Murski Soboti, se je Jožef Radoha povezal z organizatorji in postal gonilna sila za ustanovitev dijaškega doma. Leta 1923 je bil imenovan za ravnatelja novega zavoda; ta je začel delovati v letu 1924 (Kolar 2002, 311–312).

⁸ Zavod Martinišče je kot dijaški konvikt začel delovati leta 1924 in je svoje možnosti razširil po letu 1930, ko je bilo zgrajeno novo poslopje. Kot temeljni namen zavoda je bila določena skrb za izobraževanje prekmurskih izobražencev, ki bi v pokrajini lahko prevzemali odgovorne javne službe.

⁹ Za podrobnejše informacije o začetkih delovanja zavoda in o vlogi J. Radoha pri odločitvi, da naj bo zavod zaupan vodstvu salezijanske skupnosti prim. Kroniko zavoda Martinišče, ki jo je pripravil ravnatelj Franc Dündek in se nahaja v njegovi zapuščini (Arhiv salezijanske skupnosti na Rakovniku).

Z osebnimi stiki, pošto in poročili v tisku je J. Radoha pripomogel, da je v prvih petih letih – to je od 1925 do 1930 – v različne misijonske zavode v Piemontu odšlo kar 76 mladih kandidatov, velika večina med njimi iz prekmurskih župnij. 39 od teh jih je doseglo duhovniško posvečenje; manjša skupina se je odločila za življenje bratov pomočnikov, od katerih jih je več odšlo tudi v misijone. Posamezniki so v italijanske zavode odhajali še v naslednjih letih. Marsikdaj jih je na poti od doma do misijonskega zavoda spremljal J. Radoha sam, včasih pa so bili voditelji skupin mladi salezijanci, ki so prihajali domov na obisk ali na počitnice in se nato vračali v Italijo skupaj z novimi kandidati. J. Radoha je skrbel, da je tisk, ki ga je izdajal J. Klekl st., redno poročal o šolskem napredku dijakov, o njihovih poklicnih odločitvah in nalogah, ki so jih sprejemali po začetnih letih uvajanja v skupnost. Ko so odhajali v misijone, je objavljaj njihova pisma. V celoti je v dveh desetletjih pred drugo svetovno vojno v salezijanske misijone odšlo 34 Slovencev (6 duhovnikov, 5 bratov, 23 študentov); velik del med njimi so bili kandidati, ki jih je v misijonske zavode poslal J. Radoha.

Poleg številnih mladih kandidatov, ki so si temeljno izobrazbo pridobili v italijanskih zavodih in so v pretežni meri odšli v Južno Ameriko, so v slovenski misijonski zgodovini ugledno mesto dobili trije slovenski salezijanci, ki so delovali na Daljnem vzhodu: Jožef Kerec (1892–1974; na Kitajskem 1921–1952), Jožef Geder (1901–1972; na Kitajskem 1929–1952) in Andrej Majcen (1904–1999; na Kitajskem 1935–1951). Po izgonu s Kitajske je Božji služabnik Andrej Majcen misijonsko delo nadaljeval v Vietnamu (do izгона leta 1976) in velja za ustanovitelja salezijanske skupnosti v tej deželi.

6. Še nove oblike dela za misijonske poklice

S koncem druge svetovne vojne in uvedbo nove družbene ureditve na Slovenskem, v kateri ni bilo prostora za številne dejavnosti, ki so bile pomembna sestavina življenja Cerkve pred vojno, so misijonske dejavnosti prenehale. Prekinjeni so bili stiki z misijonarji, saj je bil vsak stik s tujino sumljiv. Misijonska združenja, ki so prej skrbela za različne oblike podpiranja, so bila prepovedana. Redovne skupnosti z misijonskim delom kot osnovno obliko svojega delovanja so zamrle: člani in članice so se umaknili v tujino ali v domovini ostali povsem onemogočeni. Cerkveni tisk je hitro prenehal izhajati, s čimer je bilo uničeno osnovno orodje komuniciranja in obveščanja. Dvajset let po koncu druge svetovne vojne je bila tako Cerkev na Slovenskem odrezana od sveta in le z redkimi možnostmi stikov s Cerkvami po svetu.

Skrb za misijonsko delo pa se je med Slovenci vendarle ohranjala naprej – predvsem med slovenskimi begunci po svetu in med rojaki v zamejstvu. Če so prvi potrebovali vsaj nekaj let, da so si utrli pot iz begunskih taborišč in uredili materialne temelje življenja, pa je bilo več možnosti za zbiranje sredstev v misijonske namene med Slovenci v Avstriji in Italiji. Skupina slovenskih salezijancev, ki je bila prva leta po vojni v begunskih taboriščih, se je nato odločila, da se izseljencem pri njihovih odhodih v nove dežele ne pridruži. Postopoma pa so se vključili v župnij-

sko pastoralno delo na Koroškem in Tržaškem, kjer so dobili možnosti podpiranja misijonskih idej in misijonarjev, ki so bili v misijonih že iz časa predhodnega obdobja. Podpora se je izražala predvsem v uresničevanju treh spodaj opisanih pobud.

Po drugi svetovni vojni je prvi slovenski salezijanec, ki je odšel v misijone v Južno Ameriko, to možnost dobil leta 1967.

6.1 Zbiranje pomoči

Salezijanci, ki so bili v misijonih že pred svetovnim spopadom, so delo nadaljevali. Izmed beguncev so se jim pridružili še nekateri, ki so sicer v začetku našli zatočišče v Italiji, nato pa so se odločili za odhod v misijone. Nekaterim so bila pri tem v pomoč srečanja s provinciali, ki so prihajali iz misijonskih dežel in so se leta 1947 v Turinu udeležili vrhovnega kapitlja. Zato se je po vojni število slovenskih salezijancev v misijonih povečalo. Med tistimi, ki so ostali v Evropi ali odšli v Severno Ameriko, so vsaj nekateri imeli možnost ohranjati stike z rojaki v misijonih in sodelovati pri zbiranju sredstev, s katerimi so podpirali svoje dejavnosti. Pri tem so sodelovali z drugimi misijonskimi pobudniki – med temi je bil v Združenih državah Amerike in Kanadi osrednja osebnost član Misijonske družbe lazaristov Karl Wolbang (1913–1997),¹⁰ ki je bil pobudnik in organizator akcije za podporo misijonarjem po imenu Misijonska znamkarska akcija. O delovanju te pobude ter o novicah iz misijonskih okolij je poročal slovenski tisk med rojaki po svetu. Po krajšem času izhajanja v Rimu so *Katoliški misijoni*, ki so jih s seboj ponesli člani Misijonske družbe, začeli izhajati v Argentini. Njihova gonilna sila je bil lazarist Ignacij Lenček (1914–1993),¹¹ ki je bil že pred vojno pomemben spodbujevalec misijonskih dejavnosti, urednik misijonskih publikacij in povezovalac misijonarjev. V listu *Katoliški misijoni* (in v nadaljevanju *Misijonska obzorja*) je redno dajal prostor salezijanskim misijonarjem, ki jim je namenjal tudi sredstva, zbrana v misijonske namene. Misijonske novice so prinašali še drugi slovenski listi po svetu – med njimi so izstopali *Ameriška domovina* in *Amerikanski Slovenec* v Združenih državah Amerike ter *Duhovno življenje* v Argentini. Kot vez med salezijanskimi misijonarji in misijonarkami je deloval list *Naše delo*, ki ga je od leta 1945 dalje v Italiji izdal salezijanec Tone Vode – pri čemer je imel pred očmi prav povezovanje članov salezijanske skupnosti in sester hčera Marije Pomočnice, ki so bili razkropljeni po svetu (Kolar 2015, 230).

Po letu 1957, ko je v Celovcu začel delovati Mohorjev dijaški dom, katerega vodstvo so prevzeli slovenski salezijanci, je bil poudarek na misijonih vpjet v vzgoj-

¹⁰ Duhovnik Karl Wolbang je postal član Misijonske družbe leta 1946; decembra 1947 je nato kot misijonar odšel na Kitajsko in tam deloval do januarja 1951, ko je bil izgnan in se je zatekel v Hong Kong. Po krajšem obdobju bivanja v Evropi je leta 1953 odšel v Združene države Amerike in se vključil v tamkajšnje ustanove Misijonske družbe. Bil je reden predavatelj, pridigar in voditelj duhovnih vaj (Gajšek 2009, 269–271).

¹¹ Lazarist Ignacij Lenček je bil osrednja osebnost misijonskih dejavnosti v Misijonski družbi na Slovenskem že pred drugo svetovno vojno in nato po njej – med izseljenci v Argentini. Revijo *Katoliški misijoni* je urejal od leta 1939 do 1987, ko se je preimenovala v *Misijonska obzorja*. Med slovenskimi izseljenci v Argentini je uresničil številne druge pobude, ki so pripomogle, da se je zgodil 'argentinski čudež'. Umrli je le kratek čas po vrnitvi v samostojno Slovenijo (Gajšek 2009, 128–129).

ni načrt ustanove. Deloval je misijonski krožek, ki je kot obliko zbiranja sredstev za podporo misijonarjem začel pripravljati vsakoletno misijonsko tombolo.

6.2 Trikraljevska akcija

O misijonskih pobudah na Goriškem in Tržaškem je redno poročal tednik *Katoliški glas*; med Slovenci v Avstriji cerkveni list krške škofije *Nedelja*. Na Koroškem in v škofiji Krka-Celovec – to je predvsem v slovenskih župnijah južne Koroške, kjer so delovali salezijanci – so imeli možnost ohranjati zavzeto podpiranje misijonarjev in predstaviti še nove pobude. Tu je zaživela ‚trikraljevska akcija‘, to je obiski kolednikov, ki so vsako leto v božičnem času načrtno zbirali sredstva za misijonarje. Akcijo je začel salezijanski duhovnik Janez Rován (1911–1988)¹² ob koncu leta 1946, ko je postal kaplan v župniji Žvabek. Kolednike je takrat predstavljala skupina 11 ministrantov (trije med njimi so nosili kraljevska oblačila), ki so v času od božiča do praznika svetih Treh kraljev skupaj s kaplanom J. Rovanom večer za večerom obiskovali vse družine v župniji in v hiše prinašali blagoslov. Najprej so zapeli pesem, pokadili hišo s kadilom in prosili za pomoč za misijonarje. Tako so zbirali darove – ne zase, temveč za tiste, ki so pomoč najbolj potrebovali, to je otroke in mladino v misijonih (Zerzer 2006, 279–283).

Janko Zerzer J. Rovana imenuje ‚oče trikraljevske akcije‘: »Trikraljevsko koledovanje, ki ima na Koroškem dolgo tradicijo, je dobilo po njegovi zaslugi nov smisel. Od nekdaj je bila na Koroškem – svoj čas tudi v Sloveniji – navada, da so šli odrasli ‚kralje pet‘: hodili so od hiše do hiše, in kar so nabrali, denarne ali užitne darove, so obdržali zase.« Rován je akciji dal nov smisel: »Denarnih darov, ki so jih tako zbrali, pa si niso razdelili med seboj, temveč so nabirko poslali misijonarjem v Indijo. Kar so zbrali materialnih darov, živila kot meso, maslo in druge kmečke pridelke, pa je Rován poslal v begunska taborišča v Lienz in Spittal.« (Zerzer 2006, 282)

Indija je bila izbrana zato, ker je v salezijanski skupnosti v tistem času največja pozornost veljala delu v indijskih misijonih in je bilo tam tudi več slovenskih misijonarjev in misijonark.

J. Zerzer dodaja:

»Ta misijonska akcija se je najprej razširila po župnijah, kjer so delovali slovenski salezijanci. To salezijansko misijonsko akcijo je prelat dr. Blüml spremljal s simpatijo in je poskrbel, da je najprej postala vseškofijska zadeva s centrom na Dušnopastirskem uradu. Ko se je pozneje udeležil dušnopastirskega tečaja na Dunaju, je navdušeno poročal o koroški salezijanski iniciativi in predlagal, da bi to akcijo prevzele vse avstrijske škofije.

¹² Salezijanec Janez Rován, doma iz Martinjaka pri Cerknici, je postal duhovnik leta 1943 v Pinerolu (Italija). Ob koncu druge svetovne vojne se je iz Slovenije umaknil na Koroško in potem, ko so se zaprla begunska taborišča, deloval po različnih župnijah. Krajši čas je bil med Slovenci na Tržaškem. Na koroških župnijah je začel vrsto dejavnosti, v katere so bili pritegnjeni mladi. Med temi poleg dela za misijonarje izstopa zavzemanje za ustanovitev skupine koroških slovenskih skavtov. Po ustanovitvi Gimnazije za Slovence v Celovcu je J. Rován postal član ekipe, ki je oskrbovala dijaške domove (Kolar 2002, 325–326).

Predlog je bil sprejet, in zdaj (sc. 2005) hodijo okoli novega leta ministranti po vsej Avstriji od hiše do hiše, in vsota, ki jo tako naberejo, raste iz leta v leto. Samo na Koroškem se je akcije leta 2005 udeležilo 6.000 deklet in fantov, ki so nabrali 1.1 milijona evrov, na vseavstrijski akciji pa je sodelovalo 90.000 ‚kraljic in kraljev‘, skupni znesek nabranih darov pa je bil do mala 15 milijonov in pol evrov.« (Zerzer 2006, 283)

V štirih desetletjih se je akcija razširila po vseh avstrijskih škofijah, nato so pobudo prevzele nekatere škofije v Zahodni Nemčiji – še pred razglasitvijo slovenske samostojnosti pa se je ‚trikraljevska‘ akcija razširila tudi v osrednjo Slovenijo. Leta 1995 jo je kot svojo sprejelo Misijonsko središče Slovenije in je od tedaj del misijonske animacije Cerkve na Slovenskem.

6.3 Podpiranje misijonskih bogoslovcev

Misijonar v Indiji salezijanec Pavel Bernik (1917–2000)¹³ je med svojim obiskom na Koroškem leta 1955 dal pobudo, da bi se posamezniki, družine, združenja ali župnije odločili za duhovno in materialno podpiranje posameznih misijonskih bogoslovcev. Poznal je razmere v Indiji in videl, da mnogi mladi, ki bi v Cerkvi želeli sodelovati, niso imeli možnosti za izobraževanje. Pomoč je bila potrebna zlasti, če so želeli študij nadaljevati v Evropi ali v drugih študijskih središčih. Kot sodelavec v izobraževalnih ustanovah za duhovne poklice je P. Bernik vedel, da so za njihovo delovanje potrebni strokovno in duhovno usposobljeni vzgojitelji, ki pa so si zahtevane kvalifikacije lahko pridobili le v ustreznih ustanovah. Za kritje študijskih stroškov je začel iskati podpornike. Navdušenega podpornika za to akcijo je našel v sobratih Ivanu Matku (1910–1997),¹⁴ takrat kaplanu v župniji Sele, in Antonu Cvetku (1915–1999),¹⁵ župnijskem upravitelju v Medgorjah in Podgradu na Koroškem. P. Bernik je nekaj dni preživel v Selah in Selanom predstavil svoje delo. Ko se je vrnil v Indijo, je s seboj že nesel sredstva, ki so jih prispevali Selani in so bogoslovcem pomagala v študijskem letu 1954/55. Iz tega se je razvila rodovitna misijonska pobuda, ki je v času Bernikovega življenja več kot 2.000 bogoslovcem pomagala, da so dokončali bogoslovni študij in se vključili v misijonsko življenje. Za Indijo je

¹³ Salezijanec Pavel Bernik (1917, Škofja Loka – 2000, Dimapur, Indija) je v misijone v Indijo odšel konec leta 1934. Tam je najprej dokončal študij filozofije in teologije in 30. januarja 1944 prejel duhovniško posvečenje. Kot vzgojitelj in učitelj je deloval več vzgojno-izobraževalnih ustanovah salezijanske skupnosti. Bil je misijonar v pokrajinah Nagaland in Manipur, zadnji del življenja je preživel v študijskem središču Dimapur, kjer je bil učitelj liturgike, bibličnih ved in patrologije. Slovenijo in Koroško je prvič obiskal leta 1955 (Kolar 2002, 31–33).

¹⁴ Salezijanec Ivan Matko (1910, Beltinci – 1997, Železna Kapla) je bil v duhovnika posvečen 3. julija 1938 v Ljubljani in je nato deloval v salezijanskih zavodih na Slovenskem; maja 1945 je odšel na Koroško. Po delu med taboriščniki se je vključil v župnijsko pastoralo, najprej v Tinjah in po letu 1952 v Selah. Najprej je bil dolga leta kaplan, nato župnik v Selah in Bajtišah. Uresničil je številne pobude za prenovo cerkvenega, kulturnega in narodnega življenja. V njegovem času so Selani pomagali več kot 150 bogoslovcem in mladim duhovnikom (Kolar 2002, 227–229).

¹⁵ Anton Cvetko (1915, Cerknica – 1999, Celovec) je bil najprej salezijanski brat; po študiju teologije je bil 4. decembra 1949 posvečen v duhovnika. Nekaj let je deloval v Italiji, leta 1952 se je preselil na Koroško in prevzel skrb za župniji Medgorje in Podgrad. Poznan je bil kot voditelj ljudskih misijonov in organizator romanj (Kolar 2002, 61–62).

prišel na vrsto Vietnam in nato številne druge države. Študentje teologije so pomoč prejeli bodisi v domačih semeniščih ali v času svojega bivanja v Evropi.

Med misijonskimi bogoslovci in koroškimi podporniki so se spletne posebne vezi. Vezni člen je kmalu postal misijonski urad pri Dušnopastirskem uradu krške/celovške škofije. Mnogi bogoslovci so za svoje nove maše prišli na Koroško – in takrat so jih njihovi dobrotniki prvič srečali. V misijonskih publikacijah Cerkve na Koroškem pa so bila že pred tem objavljena njihova imena in fotografije. »Brez velikodušnega razumevanja in podpore koroške duhovščine tej akciji in požrtvovanju Dušnopastirskega urada, ki je pod vodstvom g. Kopeiniga prevzel nase to precej težko naknadno delo, bi se ta akcija nikakor ne mogla razviti v pravcati plaz, ki se je odtrgal iz pobočja Košute in zajel vso južno Koroško,« je Bernik zapisal ob spominih na začetke zbiranja pomoči za misijonske bogoslovce (Bernik 1984). Župnija Sele je bila izbrana za kraj osrednje proslave ob obhajanju misijonskega jubileja – leta 1988 je namreč število bogoslovcev iz misijonskih dežel Azije, Afrike in Južne Amerike, ki so jim študij omogočili koroški dobrotniki, doseglo število tisoč; stotim od teh so pomagali člani župnije Sele.

7. Statistični pregled

Statistični podatki so svojstven kazalec zanimanja slovenskih salezijancev za delo v misijonih. Zavodi na Slovenskem so imeli jasno definirane naloge: nobeden med njimi ni bil opredeljen kot misijonski zavod, čeprav je zavod na Radni pri Sevnici zaradi večjega števila misijonskih prostovoljcev iz vrst tamkajšnjih gojencev pridobil sloves misijonom naklonjene ustanove. Vzpodbujanje zanimanja za misijone je bilo del rednih dejavnosti, ki so jih zavodi opravljali: misijonske tematike so bile vključene v pedagoške procese, v družabne in gledališke dejavnosti. Tako imenovani 'misijonski krožki' so si prizadevali, da bi bile te vsebine del vsakodnevnega življenja. Občasne izredne prireditve so rednemu delu dajale nov zagon in potrjevale pravilnost predhodnih usmeritev.

Glede na organizacijo salezijanske skupnosti na svetovni ravni v času do druge svetovne vojne, kjer je imela osrednje mesto tako imenovana 'rimski provinca', v katero so bile vključene vse ustanove, ki so skupnosti služile na svetovni ravni, so bili nekateri slovenski kandidati, ki so svoje uvajanje v skupnost opravili v italijanskih zavodih, vključeni vanjo. Spodnja statistika zato predstavlja misijonarje slovenske narodnosti, ki so bili člani tudi drugih provinc in ne le jugoslovanske, ki je obsegala zavode na ozemlju Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev oz. Kraljevine Jugoslavije. Za leti 2022 in 2025 je skupnemu številu dodano število misijonarjev, ki so se slovenski skupnosti pridružili iz drugih okolij – to je iz Afrike, Vietnama in Indije.

leto	Latinska Amerika	Afrika, Bližnji vzhod	Indija, Srednji vzhod	Daljni vzhod	skupaj
1901	3	1			4
1914	8	1			9
1923	6	2		1	9
1941	30	3	4	8	45
1951	32	2	7	7	48
1971	18	2	3	6	29
1991	9	5	3	4	21
2011	4	6			10
2022	1	3			4 + 5
2025	1				1 + 6

Tabela 1: *Salezijanski misijonarji slovenske narodnosti.*

8. Sklep

Zanimanje za misijone in dejavnost za podpiranje misijonov moramo obravnavati kot bistveni sestavni del podobe salezijancev na Slovenskem. To je veljalo že od vsega začetka, odkar je slovenski tisk poročal o don Bosku in njegovem poslanstvu. Neredko so skupnost imenovali kar 'misijonska družba'. Da so se za odhod v misijone odločali mnogi mladi, je pripomogla tako usmeritev vodstva Družbe na svetovni ravni kot tudi novi pogledi na misijonsko poslanstvo Cerkve, ki so se uveljavljali v vodilnih strukturah Cerkve na svetovni ravni. Močna spodbuda za nov misijonski zagon je bil 50-letni jubilej odhoda prve misijonske skupine v Južno Ameriko in velika podpora misijonskemu delu, ki jo je izkazal takratni vrhovni predstojnik Filip Rinaldi. Usmeritev se je nadaljevala tudi po drugi svetovni vojni, ko se je za odhod v misijonsko okolje odločila skupina salezijancev, ki so maja 1945 zapustili Slovenijo in se priključili begunskemu valu. Po krajšem obdobju v italijanskih zavodih so sprejeli pobudo in odšli v misijonske dežele – tudi zato, da bi bili zunaj dosega novih komunističnih oblasti, ki prevzele Slovenijo in začele ovirati delovanje Cerkve. Nov zagon je misijonskemu delu prinesel drugi vatikanski koncil, ki je sprejel poseben Odlok o misijonski dejavnosti Cerkve.

Reference

- Bernik, Pavel.** 1984. Kako se je vse začelo... Misijonski list, 21. 10., 7.
- Celejski [Senica], Maksimilijan.** 1885. Iz Južne Amerike, Paragvaj, Montevideo, 27. oktobra 1885. Zgodnja danica, št. 49 (4. 12.):388.
- Centenario delle missioni salesiane 1875–1975: Discorsi commemorativi.** 1980. Rim: LAS.
- Ceria, Eugenio.** 1941. Annali della Società Salesiana. Dalle origini alla morte di S. Giovanni Bosco (1841–1888). Torino: SDB.
- Cinquantenario delle Missioni Salesiane.** 1925. Bollettino Salesiano, št. 11:281–282.
- Gajšek, Lojze.** 2009. Vredni spomina: Rajni sobraťe slovenske province Misijonske družbe. Ljubljana: Misijonska družba.

Iz Torina. 1980 Zgodnja danica, št. 8 (20. 2.):64.

Kolar, Bogdan. 1998. Na misijonskih brazdah
Cerkve: Oris zgodovine slovenskega misijon-
stva. Celje: Mohorjeva družba.

— — —. 2001. Salezijanci: sto let na Slovenskem
(1901–2001). Ljubljana: Salve.

— — —. 2002. Njih spomin ostaja: In memoriam III.
Rajni salezijanci v prvih stotih letih salezijan-
skega dela med Slovenci. Ljubljana: Salve.

— — —. 2015. Don Bosco e le opere salesiane tra gli
Sloveni. Rim: ACSSA.

La partenza di 224 nuovi Missionari. 1925. Bollet-
tino Salesiano, št. 12:316.

Project Africa: 1980–2005. 2006. Rim: Direzione
Generale Opere Don Bosco-Dicastero per le
Missioni.

Smrekar, Janez. 1896. Naši salezijanci ali črtice o
družbi salezijanski ter njenem pričetku na
Kranjskem. Ljubljana: Samozaložba. Ponatis iz
Zgodnje danice 1894–1895.

**Torin: Velikanska delavnost Boskovih misijonar-
jev.** 1892. Zgodnja danica, št. 47 (18. 11.):268.

Turin. 1894. Zgodnja danica, št. 47 (23. 11.):375.

Vespignani, Giuseppe. 1925. Il Cinquantenario
dell'Opera di Don Bosco nella Repubblica
Argentina. Bollettino Salesiano, št. 2:29–34.

Zerzer, Janko. 2006. Dobri pastirji. Naši rajni
duhovniki 1968–2005. Celovec: Mohorjeva
založba.